

[K] HET BUITENLAND & WIJ

Deze rubriek, die bericht over Vlamingen en Nederlanders die hoge ogen gooien in de wijde wereld, begint voor een keer dicht bij huis, meer bepaald bij het Vlaamse literaire tijdschrift *Dietsche Warande & Belfort* (DW B). In zijn 175ste jaargang (2012) heeft het blad zich voorgenomen voortaan één of twee keer per jaar een editie in boekvorm te maken. *Allen vlees* heet het eerste “kunstnummer” van DW B, en het is alvast uitgebreid onder de aandacht gekomen. Reden: de Gentse kunstenaar Berline De Bruyckere, die in 2013 de Vlaamse inzending is voor het Belgische paviljoen op de Biënnale van Venetië, is erin geslaagd de Nobelprijswinnaar voor Literatuur J.M. Coetzee te overhalen tot een samenwerking. Dat is bijzonder, want de oorspronkelijk Zuid-Afrikaanse, nu Australische auteur staat te boek als uiterst timide en teruggetrokken.

In *Allen vlees* staan detailfoto's van Berline De Bruyckeres beelden van (lichaamsdelen van) paarden en mensen naast tekstfragmenten die De Bruyckere selecteerde uit Coetzees oeuvre, in samenspraak met de auteur. “De lezer-kijker krijgt diverse details van beelden en teksten naast elkaar, en vult zo zijn eigen volledige verhaal in”, zei De Bruyckere in *De Standard* over deze samenwerking. Die krijgt overigens nog een vervolg: in de zomer van 2013 treedt Coetzee op als curator van De Bruyckere tijdens de Biënnale

van Venetië. Hij zal een nieuwe tekst schrijven voor de catalogus bij de Belgische Biënnale-tentoonstelling, en De Bruyckere zal zich mede door Coetzees woorden laten inspireren voor de beelden die ze in Venetië aan de wereld wil tonen.

Ook *Deus ex Machina*, een ander literair tijdschrift uit Vlaanderen, heeft zich in 2012 gewaagd aan grensoverschrijdende samenwerking. Met het themanummer *Le pot belge* steekt het blad vastberaden de meest nabije grens over, de taalgrens. In deze tweetalige editie probeert de redactie na te gaan of er zoiets bestaat als Belgische poëzie – een vraag die was gerezen tijdens een tweetalige poëzieavond in het Brusselse literatuurhuis PassaPorta. Antwoorden, of pogingen daartoe, komen in *Le pot belge* van Benno Barnard en Jan Pollet, die beiden een opiniërende tekst schreven. Pollet besluit zijn artikel met een paar verzen van Jacques Darras over het “nationale symbool” van België, de mossel: “Vlaams door haar herkomst / Waals door haar klinkerrijkdom / Tweeschalig tweetalig ik steek / mijn neus in het woordenboek / van de mossel”. Het lijkt wel een antwoord op het citaat van Emile Verhaeren waarmee Barnard zijn tekst afrondt: “*Admirez-vous les uns les autres!*”, en zo heeft de lezer meteen een mooi dubbellmotto voor dit themanummer. Daarin lees je voorts nog naar het Nederlandse vertaalde Franstalige gedichten (van o.a. Laurence Vielle en Frans De Haes), Vlaamse poëzie die naar het Frans is vertaald (van o.a. Johan de Boose en Delphine Lecompte) en een aantal gedichten die handelen over België, een “dubbelland / dat een vorm van vrijheid biedt”, zoals Maarten Inghels schrijft. Een eenduidig antwoord op de vraag die tot dit themanummer leidde – bestaat Belgische poëzie? – komt er natuurlijk niet. Maar wie *Le pot belge* leest, leert alvast dat er aan beide kanten van de taalgrens vitale poëzie wordt geschreven, en volgt meteen ook het voornemen van Max Temmerman in zijn gedicht ‘Hertoginmedal’: “Ik wil inburgeren in mijn eigen land.”

Dat laatste is Tom Lanoye zeker gelukt: begin 2013 stond de Franse vertaling van zijn roman *Kartonnen dozen* (*Les Boîtes en carton*) op de eerste plaats in de lijst van best verkochte boeken in Frans-talig België. De vorige Vlaming die daarin slaagde, was Hugo Claus met *Het verdriet van België* (*Le chagrin des belges*) – haast dertig jaar geleden, dus. In beide gevallen was de vertaler overigens dezelfde

persoon: Alain van Crugten. Lanoye was uiteraard blij met het succes van deze vertaling, en rekende erop dat het navolging zou krijgen: "Ik hoop dat Franstalig België voor meer kunstenaars bereikbaar wordt (...) Er ligt een snelweg aan mogelijkheden open (...)", zei hij in *De Standaard*.

De schrijver verwees in de pers ook expliciet naar het akkoord voor culturele samenwerking dat de Franse en de Vlaamse gemeenschap in België eind 2012 hebben gesloten. Concreet voorziet dit raam-akkoord dat beide partijen meer informatie gaan uitwisselen op cultureel vlak. Ook moeten de Franse en Vlaamse gemeenschap in België meer samenwerken in hun standpunten over cultuur tegenover bijvoorbeeld de nationale regering in België of tegenover Europa. "Historisch", zo noemden Vlaams minister van Cultuur Joke Schauvliege en haar Franstalige collega Fadila Laanan dit culturele akkoord bij de presentatie ervan. En dat is het zeker, al was het maar om het lange, kronkelende pad dat is afgelegd voor het kon worden gesloten. Met dit akkoord komt een einde aan een vreemde situatie: Vlaanderen had wel samenwerkingsakkoorden met bijvoorbeeld China, Québec, Roemenië en Hongarije, maar niet met de burens in het eigen land. In de praktijk was er natuurlijk altijd al culturele samenwerking over de taalgrens, maar een formeel akkoord kwam er maar niet. In ieder geval: eind goed, al goed, en dat het kronkelende pad gauw een snelweg van mogelijkheden mag worden.

Nederland lijkt alvast de juiste oprit richting de Franstalige wereld te hebben gevonden: sinds 1 januari is er aan de Radboud Universiteit Nijmegen een Kenniscentrum Frankrijk-Nederland, een wetenschappelijke instelling die tot doel heeft de expertise op het gebied van Frans-Nederlandse betrekkingen te bundelen en zichtbaar te maken. Het Kenniscentrum is verbonden aan de letterenfaculteit in Nijmegen, maar werkt samen met andere faculteiten, universiteiten, bedrijven en instellingen. Eind september 2013 is er een openingscongres gepland in samenwerking met het Institut Français.

Nog meer Frans-Nederlandse betrekkingen: begin 2013 presenteerde het Nederlandse Letterenfonds zich op de stripbeurs in Angoulême voor het eerst aan de internationale stripuitgevers. In de voor deze gelegenheid gemaakte brochure *10 Graphic Novelists from Holland* staan tekenars als Peter

Ramsey Nasr leest Herman Koch op de trein tijdens de High Impact Tour door Groot-Brittannië, Illustratie Judith Vanistendael.

Pontiac, Joost Swarte en Hanco Kolk. Vooral de laatste twee konden op veel internationale belangstelling rekenen, maar ook de albums van iets minder gevestigde namen als Barbara Stok en Erik Kriek (verstrippingen van respectievelijk het leven van Vincent van Gogh en van de verhalen van de Amerikaanse auteur H.P. Lovecraft) bleken aan te slaan in Angoulême. Gesterkt door deze eerste positieve ervaringen is het Nederlands Letterenfonds ervan overtuigd dat de Nederlandse strip een groot internationaal potentieel heeft. Bonus: de Grote Prijs van Angoulême (ook wel eens de Nobelprijs voor de Strip genoemd) is in 2013 naar een Nederlander gegaan: Bernard Holtrop, die tekent onder de naam Willem en al sinds 1968 in Frankrijk woont.

Tussen Vlaanderen en het stripfestival van Angoulême bestaat er al langer een goede band, en dat was in 2013 niet anders. Brecht Evens, die er in 2011 nog de Prix de l'Audace won, werd dit jaar door het Vlaams Fonds voor de Letteren en de Vlaamse vertegenwoordiging in Parijs aangezocht om curator te zijn van La Boîte à Gand, een tentoonstelling met

jong Vlaams striptalent. Evens, wiens strips ruim vertaald zijn, koos niet alleen zijn eigen tekeningen, maar gaf in Angoulême ook ruimte aan vier generatiegenoten van wie het werk vaak balanceert op de rand van strip en kunst: Brecht Vandembroucke, Lotte Vandewalle, Sarah Yu Zeebroek en Hannelore Van Dijk.

De grens tussen strip en kunst is vloeibaar, maar ook de grens tussen strip en literatuur vervaagt: het blijkt uit de benaming *graphic novel*, uit het feit dat het Nederlands Letterenfonds die actief promoot én uit het feit dat Judith Vanistendael een van de zes topauteurs was die begin 2013 op initiatief van het Flanders House en de Nederlandse ambassade in Londen op tournee werden gestuurd door het Verenigd Koninkrijk. In zes dagen tijd deed de literaire roadtrip *High Impact: Literature from the Low Countries* evenveel steden aan. Naast Vanistendael kregen ook Lieve Joris, Herman Koch, Ramsey Nasr, Peter Terrin en Chika Unigwe de kans om aan de Britse lezers de rijkdom van de Nederlandstalige literatuur te tonen. Hoe de *High Impact Tour* verliep, valt na te lezen op de goed gestoffeerde blog die bij dit evenement hoort.

Tot slot nog een verrassend en hoopgevend bericht in tijden van krappe cultuurbudgetten: Schwob.nl, een vertaalproject van het Nederlands Letterenfonds voor “de beste onbekende boeken uit de wereldliteratuur”, krijgt van de Europese Unie de maximumsubsidie van 200.000 euro. Dat geld moet dienen om Schwob uit te bouwen tot een internationaal vertalersnetwerk voor bijzondere, nog niet ontdekte moderne klassiekers. Het Letterenfonds werkt daarbij samen met vergelijkbare instellingen uit Catalonië, Finland, Frankrijk, Polen, Vlaanderen (Vlaams Fonds voor de Letteren) en Wales. Concreet zullen de deelnemende organisaties twee keer per jaar tien titels selecteren, waaruit elke partner vijf titels kiest die het meest geschikt zijn om in het eigen taalgebied te promoten. Op die manier moeten “de truffels uit de wereldliteratuur” toegankelijk worden voor zoveel mogelijk mensen. En zo blijkt maar weer eens dat Umberto Eco gelijk had toen hij zei: “De taal van Europa is de vertaling.”

PIETER COUPÉ

www.dwb.be
www.deusexmachina.be
www.ru.nl/frankrijk/ (kenniscentrum Frankrijk-Nederland)
www.letterenfonds.nl
buitenland.vfl.be
www.highimpacttour.com
nl.schwob-books.eu/
